

‘CUNTA’ KORKUSUNDAN AB’NİN ‘GÜVENLİ’ LİMANINA DOĞRU YUNANİSTAN

Celalettin YAVUZ*

Yunanistan, 2010 yılı başından itibaren ekonomik kriz sebebiyle hem AB’nin, hem dünyanın, ama özellikle de kendisinin “başına bela olmayı” sürdürmektedir. Tabii Türkiye de bu musibetten zarar görmeksizin kalamamaktadır. En azından borsa, petrol fiyatlarının istikrarsızlığı gibi konularda zarar gördüğü açıkça seçilebilmektedir. Bu çalışmada Yunanistan’ın içine düştüğü ekonomik kriz, AB’nin Yunanistan’daki bu krizi “AB hayrına” çözüme çalışmaları, Yunanistan’da yükselen AB karşıtlığı, AB’nin istikrar paketine itirazlar ve Türkiye-Yunanistan ilişkilerinde büyüyen sorunlara değinilmeye çalışıldı.

Küresel Ekonomik Kriz’in Yunanistan’daki Etkileri

Dünya küresel krizi, ABD’de yüksek riskli tutsat (mortgage) kredilerinin dönüşümündeki sorunların 2007 sonlarında ortaya çıkışıyla başladı. 2008’de ABD’de 10 trilyon doları bulan tutsat kredilerinin, yaklaşık 1,4 trilyon dolarının batık yüksek riskli tutsat kredilerinden oluştuğu biliniyordu. Bu kredilerin yaklaşık %40’ı da başta İngiltere, Fransa, Almanya, Hollanda, Belçika, İsviçre olmak üzere, Avrupa ülkelerindeki bankaların portföylerindeydi. Bu nedenle kriz, Avrupa’ya da sıçradı. Borsalarda 2006 yılına göre, 25 trilyon doları aşkın kayıplar yaşandı, Lehman Brothers başta olmak üzere, dev bankalar iflas ettiler, ABD’nin iki numaralı bankası Bank of America, küresel kredi krizi nedeniyle yaklaşık 46 milyar dolar zarar eden dünyanın en büyük aracı kurumu Merrill Lynch’i 50 milyar dolara satın aldı. ABD’de yatırım bankacılığı tarihe karıştı.

Dünyanın en büyük bankalarından 10’u (Bank of America, Barclays, Citibank, Credit Suisse, Deutsche Bank, Goldman Sachs, JP Morgan, Merrill Lynch, Morgan Stanley ve UBS), her biri 7 milyar dolar vermek suretiyle 70 milyar dolarlık acil yardım fonu oluşturmaya ve dünya piyasalarındaki panik havasını önlenmeyi amaçladılar. ABD, Almanya, İngiltere, Fransa, Japonya, İrlanda gibi ülkelere ilk ağızda 6 trilyon doları aşan ekonomik paketler açıklandı. Ama finansal kriz durulmayarak reel sektöre de yansıdı. Başta otomotiv sektörü olmak üzere birçok şirket derin mali krize girdi, milyonlarca kişi işini kaybetti. 2010 yılından itibaren atlatılacağı öngörülen için 2009’ın ilk G-7 zirvesinde, harcamalardan kısıntı yapılmaması kararı alındı.¹

Yunanistan’da da krizin etkisiyle Yeni Demokrasi Partisi (YDP) ve Başbakanı Kostas Karamanlis, Ağustos 2009 içerisinde, daha seçimlere 2 yıl kala erken seçim kararı aldı. 4 Ekim 2009 tarihli seçimlerde PASOK, 300 kişilik parlamentoya 160 vekil sokarak iktidara geçti.² Ancak, Başbakan Yorgo Papandreou bir türlü sevinemedi. Zira manüplasyonlarla “iyi”

* Prof. Dr., TÜRKSAM Başkan Yardımcısı

¹ Celalettin Yavuz, “Ekonomik Krizin Dünyada ve Türkiye’de Güvenlik Politikasına Etkileri”, 27.02.2009, <http://www.turksam.org/tr/a1594.html>

² “Yunanistan’da İktidar Değişikliği”, 05.10.2009, <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,4757887,00.html>

gösterilen ekonomik göstergeler bile ekonominin iflasın eşiğinde olduğunu gizleyememişti. 2010 yılı içerisinde AB'nin en sorunlu ülkesi haline gelen Yunanistan'daki ekonomik krizi atlatacak pek çok formül üzerinde duruldu. Mart 2010'da Almanya'daki Hıristiyan Demokrat (CDU-CSU) ve Liberaller (FDP) koalisyonunun bazı Yunanistan'a "adalarını satma" önerisinde bile bulunmuştu.³

AB'de Yunanistan'ı 'Kurtarma' Çalışmaları

2011'de çeşitli ekonomik yardımlar ve destek tedbirlerine rağmen, Yunanistan düzlüğe çıkmak bir yana, uçuruma daha çok yaklaşıyordu. Öyle ki, kredi derecelendirme kuruluşlarından S&P, Haziran 2011'de Yunanistan'ın kredi notunu üç basamak indirerek "B"den "CCC" ye düşürdü. Not görünümü de "negatif" olarak açıklanan Yunanistan, dünyanın en kötü kredi notuna sahip ülke haline geldi. Bu gelişmeyle birlikte 10 yıl vadeli Yunan tahvillerinin getirisi %17'nin üzerine çıktı.⁴

Yunanistan'ın Alman ve Fransız bankalarına olan borçlarının önemli bir bölümünün sildirilmesinde büyük gayretleri görülen Başbakan Papandreou ile tüm kabine üyeleri, Kasım 2011'de artık iç baskılara ve dış müdahalelere dayanamayarak istifa ettiler. İktidardaki PASOK ve ana muhalefet YDP'nin desteğiyle bu kez teknokrat Lukas Papadimos'un başkanlığında yeni bir hükümet kuruldu.⁵

Bundan sonra da Yunanistan ile AB ve IMF arasında yapılan çeşitli ve uzun görüşmelerin ardından bir uzlaşma yolu bulundu. Bu duruma göre Mart 2012 başlarında "özel yatırımcıların %85,8'inin tahvil takasına katıldığı" açıklandı. Böylece 172 milyar Avro tutarındaki tahvil takas kapsamına alınıyordu. "Zorunlu katılım düzenlemeleri" ile birlikte takasa tâbi tahvillerin oranı %95,7'ye ulaşacaktı. Bu takas operasyonu Yunanistan'ın özel sektöre olan 206 milyar Avroluk borcunun 107 milyarının silinmesi öngörülmüştü. Dünyaya "tarihte en büyük devlet borcu silinmesi" şeklinde duyurulan bu kurtarma operasyonuna göre, "Borçların yeniden yapılandırılması, AB ve IMF'nin Yunanistan'a sağlayacağı 130 milyar Avroluk ikinci yardım paketinin verilmesi" hususları da kapsamaktaydı. Bu takas operasyonu ile Avro Bölgesi, "özel sektöre tahvil borçlarının %53,5'ini silen Yunanistan'a, 35.5 milyar Avroyu serbest bırakmış"⁶ oluyordu.

Yunanistan'la birlikte İtalya, İspanya, İrlanda ve Portekiz gibi ülkelerin yaşadığı ekonomik kriz sebebiyle Şubat 2012 başındaki AB zirvesinde, AB Avro Bölgesi için en azından 500 milyar Avroluk bir mali koruma şemsiyesi planlandı. Mart 2012'de 700-940 milyar Avro tartışılırken, sonunda ilk hedef olarak 830 milyar Avro belirlendi.⁷

³ "Almanya: Yunanistan adalarını satsın", 5.03.2010, <http://www.etha.com.tr/Haber/2010/03/05/dunya/yunanistan-iflasi-karsi-adalarini-satsin/>

⁴ Oysa AB'nin diğer sorunlu ülkelerden İrlanda için bu oran %11.34, Portekiz için %10.66 ise olup, Yunanistan'a göre çok daha iyi durumdaydılar. Bkz: "Yunanistan artık dünyanın en kötü notuna sahip ülke", *Milliyet*, 14.06.2011.

⁵ "Yunanistan'ın Geçici Başbakanı Papadimos: 'Euro Bölgesinde Kalmalıyız'", 10.11.2011, <http://tr.euronews.com/2011/11/10/yunanistan-in-gecici-basbakani-papadimos-euro-bolgesi-nde-kalmaliyiz>.

Papandreou daha sonra, Mart 2012'de de PASOK liderliğinden de istifa etti. Bkz: "Papandreou resmen parti liderliğinden istifa etti", 11.03.2012, <http://www.sabah.com.tr/Dunya/2012/03/11/papandreou-resmen-parti-liderliginden-istifa-etti>

⁶ Taki Berberakis, "Tıraş Olduk, Sihatler Olsun!", *Milliyet*, 10.03.2012.

⁷ Thomas Mayer, "Euroschlacht um eine Billion für Rettungsschirm", 27.03.2012, <http://derstandard.at/1332323953976/Eurozone-befestigen-Euroschlacht-um-eine-Billion-fuer-Rettungsschirm>

Mart 2012 sonlarına doğru Yunanistan'ın eski Başbakanı ve PASOK'un eski Genel Başkanı Papandreou, tüm bu görüşmelerin sonunda hissiyatını "Düşmanımın bile başına böyle bir şey gelmesini istemem" şeklinde özetlemişti Aynı günlerde Yunanistan 28 milyar Avroluk tasarruf önlemleri için yeni kemer sıkma politikasını da ilan etmişti. Bu önlemlere ilaveten Yunanistan büyük çapta özelleştirme çalışmaları da başlattı. Hatta Mart 2012 sonlarına doğru bir Yunan ekonomi heyetinin 50 milyar Avroluk kamu mallarını pazarlamak üzere Türkiye'ye 'reklam turuna' çıktığı bile yazıldı. Bu durum Alman basınında "Yunanlar ezeli düşmanları Türkler tarafından kurtarılmayı bekliyor. Yıllar önce böyle bir şey ancak şaka olabilirdi. Ancak şimdi zengin ve dinamik Türkiye küçülen komşusunu satın alıyor!" şeklinde yer aldı.⁸

Mart 2012 sonlarında Dışişleri Bakanı Stavros Dimas, dış temsilciliklere "Yunanistan'ı ziyaret etmeye ilgi duyan, özellikle son dönemde ülkeyi ziyaret eden turist sayısında artış gösteren ülkelere mümkün olan tüm kolaylıkların sağlanması" yönünde bir genelge gönderdi. 6 aydan 5 yıla kadar çok girişli 'iyi niyetli' vize başvurularının 48 saat içinde cevaplandırılması istenilenler arasında öncelikle Türkiye, Çin, Hindistan, Rusya ve Ukrayna vatandaşları vardı. Hatta "12 yaştan küçük çocuklar, öğrenciler, bilim ve kültür amaçlı ziyaretçilerin" vizelerinin ücretsiz olması dahi değerlendiriliyordu.⁹

Yunanistan'da 6 Mayıs Genel Seçim Sonuçları – Yeni Bir Kâbusun Başlangıcı mı?

Yunanistan'da, AB-IMF patentli kemer sıkma politikası pek fazla kabul görmedi. Kamu çalışanları dâhil, pek çok çalışan gruplar grev ve gösterilerle gelişmeleri protesto ettiler. Sonunda 300 milletvekilliği için 6 Mayıs 2012'de genel seçimler yapıldı. 32 siyasi partinin katıldığı, yaklaşık 9,8 milyon seçmenin bulunduğu ülkede seçimler öncesindeki anketlerde iki büyük partinin (PASOK ve Yeni Demokrasi) aksine, küçük partilerin çıkış yaptıkları açıkça görülüyordu. Bunlar, genelde AB tarafından ekonomik krizde verilen yeni borçlar sebebiyle mecbur edilen kemer sıkma politikasına karşı koyan partilerdi. Bu yüzden Yunanistan'da yeni bir krizin daha çıkabileceği ileri sürülmekteydi.

Nitekim seçim sonuçları büyük partilerin ekonomik krizin enkazı altında kaldığını gösterdi. Öyle ki, 2009 seçimlerinde %43,5 oy alan PASOK %13,6 ile hezimete uğrayarak, sandıktan 3. Sırada çıkabildi. YDP ilk sırayı alsa da, 2009'daki %33,5'lük oranın çok gerisine (%19,2) geriledi. Seçimin sürprizi AB ve IMF reçetelerine "Hayır!" diyen sol koalisyon Syriza %16,3 oranla 2. sıraya oturdu.¹⁰ AB ve IMF'nin reform paketine "Evet!" demeyecek bir hükümet modelinin açıkça görüldüğü bu seçim sonu tablosunun ardından, Yunan halkı seçimden ertesi gün bankalardan bir günde 700 milyon Avro çekerek, "güvensizlik" ortamının ne kadar derinleştiğini işaret etti.¹¹ 6 Mayıs seçimleri sonrası hükümet kurma girişimleri Cumhurbaşkanı Karalos Papulyas'ın çabalarına karşın mümkün olmadı. Özellikle YDP ile

⁸ "Yunanistan devlet mallarını satmak için Türkiye'de reklam yapıyor", Milliyet, 23.03.2012.

⁹ "Yunanistan'dan vize kolaylığı", Milliyet, 23.03.2012.

¹⁰ Bir diğer sürpriz de, seçimlerden sadece bir ay önce kurulduğu ileri sürülen Milliyetçi Bağımsız Yunanlılar Partisi'nin %10 civarındaki oy almasıydı. Komünist Partisi (KKE) %8,5, Faşist-ırkçı Altın Şafak %6,7, Demokratik Sol Parti %6 oy aldılar. Aşırı Milliyetçi Laos ile Yeşiller Partisi ise %3'lük barajın altında kaldılar. Bkz: "Yunan halkı hesabı kesti", 07.05.2012, <http://dunya.milliyet.com.tr/yunan-halki-hesabi-kesti/dunya/dunyadetay/07.05.2012/1537210/default.htm>

¹¹ "Kriz korkusundan 1 günde 700 milyon euro çektiler", Milliyet, 17.05.2012.

son Syriza, yenilenecek seçimlerde iktidar şansı gördükleri için, 17 Haziran 2012’de yeni genel seçimler yapılması kararı alındı.¹²

Bu sonuç üzerine Yunanistan’a ilaveten AB ve Türkiye’de bile borsalar düştü, faizler yükseldi. Reform paketi konusunu kabul etmeyen ve AB’yi suçlayan Syriza’nın Lideri Çıpras’a Almanya’dan, “Şayet Yunanistan’da uzlaşmacı bir hükümet kurulmazsa, Mayıs’ta verilmesi planlanan 5,3 milyar, Haziran sonunda verilecek 29 milyar Avro’nun verilmeyeceği!” tehdidi geldi. Zira Haziran 2012’de Yunanistan’da memura verecek maaş için Avro yoktu. Atina borsası 27 Mayıs 2012’de %7 düştü.¹³ Bu arada Yunanistan’daki ekonomik krizin getirdiği karışık siyasi gelişmeler ve AB’den çıkarılma riski üzerine, 1960-1970’li yıllardaki “Albaylar Cuntası” (askeri yönetim) günlerini yaşayan Yunanlılar, “AB’siz Yunanistan’ın askeri diktatörlüğe dönüşeceği” korkusunu yaşamaya başladılar.¹⁴

Aynı tarihlerde Yunanistan’ın Başbakanı Papadimos’un Cumhurbaşkanı Papulyas’a raporunda, “seçimler nedeniyle devlet mekanizmasının gevşediği ve vergi mükelleflerinin isteksizliği sebebiyle vergi toplanamadığı”, devletin ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük sıkıntılar bulunduğu yazılıydı. En önemli uyarılardan biri de, Mayıs 2012 ayı taksiti olan 1 milyar Avronun kesilmesi ihtimaliydi. Zira Avrupa Finansal İstikrar Fonu (EFSF), “10 Mayıs 2012’de serbest bırakılması kararlaştırılan ilk kurtarma paketinin 5,3 milyarlık Mayıs taksitinin 1 milyarının bloke edildiğini” açıklamıştı.¹⁵

Yunanistan’dan “uzlaşmaz” ifadeler yükselince, Avusturya Maliye Bakanı Maria Fekter, Yunanistan’ın AB ve IMF ile yapılan anlaşmalara uymaması halinde, “AB’den kovulması” tehdidinde dahi bulundu.¹⁶ Almanya’da da Yunanistan’ın Avro’dan çıkarılmasının “facia olmayacağı”, bizzat Maliye Bakanı Wolfgang Scheauble tarafından açıklandı. Scheauble’ye göre Almanya’nın kaybı 77 milyar Avro civarında olabilirdi.¹⁷ Keza Alman ekonomi enstitülerinden IFO’nun Başkanı Prof. Hans-Werner Sinn de, Yunanistan’ın Avro bölgesinden çıkarılması gerektiğini ileri sürenlerdendi. Prof. Dr. Sinn, “zayıf AB ülkelerinin iflas etmesi ve buna bağlı olarak da Euro bölgesinin çökmesinin Almanya açısından ‘mega’ düzeyde zarar edilmesi” anlamı taşıyacağını ileri sürdü. Yunanistan, İspanya ve Portekiz gibi ekonomik sorunlar içerisindeki AB ülkelerinin iflası halinde Almanya’nın 700 milyar Avroluk zarara uğrayacağını ileri süren Sinn, ayrıca Alman Merkez Bankası’nın da 300 milyar Avroluk alacağını tahsil edemeyerek, zararın 1 trilyon Avroya çıkacağını iddia etti. Sinn, Bu durumun yerine Avro’dan çıkması halinde Yunanistan’ın kaybettireceği 80 milyar Avronun daha küçük bir risk yaratacağını, dolayısıyla bu seçeneğin Almanya için en uygun seçenek olacağını altını çizdi.¹⁸

¹² “Regierungsbildung in Griechenland gescheitert - Neuwahlen fix”, 15.05.2012, <http://derstandard.at/1336696915608/Letzter-Rettungsversuch-Regierungsbildung-in-Griechenland-gescheitert---Neuwahlen-fix>. Ayrıca bkz: “Acı çektiren başbakan”, Milliyet, 17.05.2012.

¹³ Taki Berberakis, “Hükümet Yok Para Hiç Yok Neo-Nazi Çok”, Milliyet, 8.05.2012.

¹⁴ Florian Niederndorfer, “Ältere fürchten, dass Griechenland ohne EU Militärdiktatur wäre”, 16.05.2012, <http://derstandard.at/1336697065255/Aeltere-fuerchten-dass-Griechenland-ohne-EU-Militaerdiktatur-waere>

¹⁵ “Hükümet kurulmazsa parasız kalacağız”, 14.05.2012, <http://dunya.milliyet.com.tr/-hukumet-kurulmazsa-parasiz-kalacagiz-/dunya/dunyadetay/14.05.2012/1540273/default.htm>

¹⁶ “Österreich droht Griechenland mit EU-Rauswurf”, 14.05.2012, <http://www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/griechenland-oesterreichs-ministerin-fekter-droht-mit-rauswurf-aus-eu-a-833154.html>

¹⁷ “Austritt Griechenlands aus Euro-Zone "nicht tödlich", 12.05.2012, <http://derstandard.at/1336696652072/EZB-Banker-Austritt-Griechenlands-aus-Euro-Zone-nicht-toedlich>

¹⁸ “Almanya 1 trilyon euroluk ‘mega’ zararın eşğinde”, 18.05.2012, <http://ekonomi.milliyet.com.tr/almanya-1-trilyon-euroluk-mega-zararin-esiginde/ekonomi/ekonomidetay/18.05.2012/1541889/default.htm>

Sorunları Giderek Artan Türkiye – Yunanistan İlişkileri

Yunanistan'daki ekonomik krizin kötü gidişatından Türkiye de diğer Avrupa ülkeleri gibi olumsuz etkilenmekten kurtulamamıştı. Aslında Türkiye, iki ülkenin ekonomik ilişkilerini geliştirerek, “kazan – kazan” formülü uyarınca, hem Türkiye'nin kazanmasını, hem de Yunanistan'ın düzlüğe çıkması için çaba sarf ediyordu.

Nitekim bu maksatla Başbakan R. Tayyip Erdoğan 2010 yılı içerisinde Yunanistan'ı iki kez ziyaret etti. Mayıs 2010 Atina ziyareti sırasında, kendisine çok sayıda bakan ve işadamlarının refakat ettiği Başbakan Erdoğan, Yunan muhatabı ile “Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği” adımını atmış, 22 değişik anlaşma imzalanmıştı. Bir Yunan heyeti Türk Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığı ile Haziran 2010'da görüştü. “Ege'deki kalıcı çözüm” yollarından en azından biri üzerinde bile anlaşma sağlanamamış olacak ki, konuyla bağlantılı “Sakin ege” adlı projenin bizzat Yunan Başbakanı Papandreou tarafından dondurulduğu anlaşıldı. Türk kamuoyu bu haberi Yunan basınından öğrenmişti.¹⁹

21-23 Ekim 2010'da gerçekleşen ikinci “Yunanistan Seferi” öncesinde de, ilk seferdeki gibi, Yunanistan'a gene “zeytin dalı” uzatıldı.²⁰ Ancak toplantının başlıca amacı “Akdeniz İklim Değişikliği Zirvesi” idi. Ekonomik konular ikinci planda kalmış olmalıydı.²¹

2011 başlarında bu kez de Başbakan Erdoğan'ın “Dostum Yorgo!” diye nitelendirdiği Yunan Başbakanı Papandreou, Türkiye'yi ziyaret etti. Papandreou, Erzurum'daki “Palandöken Kış Oyunları Merkezi”nin açılışı sırasında, misafiri olduğunu unutup Türkiye'yi Kıbrıs'ta işgalcilikle suçladı. “Türk uçaklarının bir gün önce Yunan adaları üzerinden uçtuğunu” ifadeyle, “Tehditlerle herhangi bir sorunu çözemezsiniz!” diyerek çıkışını sürdürdü. Başbakan Erdoğan bunların karşılığını vermeye çalışsa da, “Dost Yorgo” tarafından adeta sırtından vurulmuştu.²² Buna rağmen konuk Başbakan “Büyükelçiler Konferansı”na da davet edildi!²³

İki ülke arasındaki gerilimi artıran en önemli gelişmelerden biri, Doğu Akdeniz'de, GKRY-İsrail ve bir ABD firması (Noble Air) arasında Kıbrıs'ın güney doğusundaki bir sahada doğalgaz arama-çıkarma tesislerinin kurulmasıyla başladı.²⁴ Bu gelişmeleri Türkiye ve KKTC'nin bölgedeki petrol ve doğalgaz arama çalışmaları izledi.

26 Mart – 5 Nisan 2012 tarihleri arasında Doğu Akdeniz'de İsrail-Yunanistan ve ABD deniz ve hava kuvvetlerinin işbirliği ile Noble Dina adı altında bir askeri tatbikat icra edildi. Ayrıca hava-hava ve denizaltı savunma harekât çeşitleri de simüle (benzeşim) edildi. Bu tatbikatın bir bölümü de Kaş'ın karşısına düşen Türk sahillerine oldukça yakın Meis adası civarındaydı. Daha sonra Kıbrıs'ın güneyinden İsrail'in Hayfa limanına kadar uzanan sahayı kapsıyordu.

¹⁹ Taki Berberakis, “Ege Adalarında Basket Değil Voleybol Devri”, Milliyet, 22.10.2010.

²⁰ Başbakan Erdoğan'ın 2010'daki her iki Yunanistan gezisi ile ilgili ayrıntılı değerlendirmeler için bkz: Celalettin Yavuz, “Başbakan Erdoğan'dan Yunanistan'a Yeni Zeytin Dalı: “Sakin Ege!””, 22.10.2010, <http://www.turksam.org/tr/a2222.html>

²¹ “Başbakan Erdoğan - Yunanistan Başbakanı Papandreou Basın Toplantısı”, 22.10.2010, <http://www.kalitelihayat.com/haber/basbakan-erdogan-yunanistan-basbakani-papandreou-basin-toplantisi-97822.htm>

²² Aydın Hasan, “Palandöken'de Sert Atışma”, Milliyet, 08.01.2011.

²³ Ayrıntılar için ayrıca bkz: Celalettin Yavuz, “Sıfır Sorun'lu ve ‘Vücut Dilli’ Dış Politikanın İflası mı?”, 16.01.1012, <http://www.turksam.org/tr/a2299.html>

²⁴ Ayrıntılar için bkz: Celalettin Yavuz, “Kıbrıs - İsrail – Yunanistan Üçgeni ve Türkiye Arasında Isınan Doğu Akdeniz ve Türkiye, 19.09.2011, <http://turksam.org/tr/a2472.html>

Tatbikatın senaryosu ise, Kıbrıs civarında İsrail-GKRY-ABD işbirliği ile çıkarılmakta olan doğalgaz tesis ve boru hattını korumak üzerineydi. Verilen bilgilere göre doğalgaz arama-çıkarma sahaları ABD 6. Filosu tarafından da izlenmekteydi. Doğu Akdeniz’de İsrail-Türkiye-ABD arasında her yıl icra edilmekte olan “Reliant Mermaid” (Güvenilir Denizkızı) adlı “Arama – Kurtarma” tatbikatı, 31 Mart 2010’da “Mavi Marmara” feribotunun İsrail tarafından ele geçirilmesi olayından sonra Türkiye’nin isteği ile iptal edilmişti.²⁵

Aslında İsrail-Yunanistan yakınlaşması yeni değildi. Türkiye-İsrail gerilimi arttıkça, bu yakınlaşma hız kazandı. 2010 yılı içerisinde iki ülke ortak askeri tatbikat icra etmişlerdi. 2010 yılı içerisindeki son müşterek tatbikat Ekim ayında gerçekleştirildi.²⁶ İsrail, Yunanistan’a ilaveten Romanya ile de benzer askeri eğitim işbirliği içerisine girerek, bölgede adeta Türkiye’nin boşluğunu dolduracak bir müttefik arayışını yoğunlaştırmıştı.²⁷

Yunan raportörlere göre anılan sahadaki doğalgaz çıkarma çalışmaları sebebiyle Türkiye, İsrail ve ABD’nin ortak çıkarları karşısında bir engel olarak ortaya çıkıyordu. 2011 yılındaki Noble Dina tatbikatına Yunanistan’dan 8 suüstü gemisi, 2 denizaltı, çeşitli uçak ve helikopter yanında 4 F-16 (Block 52) muharebe uçağı katılmıştı.²⁸

2012 yılı ilk yarısının sonlarına doğru Türk-Yunan ilişkilerini daha da soğutabilecek bir gelişme, Yunanistan’daki yeni tarih kitaplarında yeniden Türk düşmanlığı konularının işlenmeye başlanmasıyla yaşandı. Bunlardan biri “Türkler İzmir’e girdi. Rum ve Ermeni mahallelerini ateşe verdi. Metropolit Hrisostomos, Müslüman ahaliye verildi ve öldürüldü. Limanda ifade edilemez derecede acı anlar yaşandı, başrolde gemilere binerek kurtulmaya çalışan göçmenler vardı. Felaketi, Hıristiyanların katledilmesi ve yağmalama tamamladı. Bu, bölgede asırlardır süren Yunan mevcudiyetinin dramatik sonuydu!” şeklindeydi. Keza Yunanlıların 1922’de Anadolu’dan “kökten söküldükleri” ifadeleri de yazılıydı.

Oysa Yunanistan’da 2007 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Marietta Yannakou’nun inisiyatifi ile değiştirilmiş, ancak bu değişiklik fanatik Yunanlıların hışmına uğramış ve Yannakou’nun siyasi kariyerine mal olmuştu. Şimdi 5 yıl süren belirsizliğin ardından, tekrar Türk düşmanlığını hafızalara kazıyarak kaleme alınan yeni tarih kitabı yayınlanmakta ve bundan sonra da bu kitabın okutulması kararı alınmaktaydı.²⁹

Bu arada Mart 2012 sonunda Türkiye tarafından Yunanistan’a, “1914 anlaşması ve 1923 Lozan Antlaşması’na göre, Doğu Ege adalarının silahsızlandırılmasıyla ilgili yükümlülüklerini ihlal ettiği” gerekçesiyle bir nota verildi. Notanın gerekçesi, anılan anlaşma hilafına Semadirek Adası’nın askeri tatbikat sahasına dâhil edilmiş olmasıydı. Buna karşılık Türkiye’nin notaya esas tezi, Yunan tarafının ayrı bir notasıyla reddedildi.³⁰

²⁵ A. Papapostolou, “Joint Greek-Israeli Military Drill”, 01.04.2012, <http://greece.greekreporter.com/2012/04/01/joint-greek-israeli-military-drill/>

²⁶ “İsrail- Yunanistan Tatbikatı”, 16.10.2010, <http://www.bugun.com.tr/haber-detay/123150-israil-yunanistan-tatbikati-haberi.aspx>

²⁷ İsrail’in Orta Doğu’da ittifak arayışları için bkz: Celalettin Yavuz, “İsrail’in Yunanistan ve Romanya ile İttifak Arayışları”, 20.08.2010, <http://www.turksam.org/tr/a2162.html>

²⁸ “Greek participation in US-Israel military drill meant as a message to Turkey”, 01.04.2012, http://www.israelhayom.com/site/newsletter_article.php?id=3775

²⁹ Taki Berberakis, “Okul Kitabında Türkler Yine Düşman Oldu”, *Milliyet*, 26.04.2012.

³⁰ “Ankara’dan Atina’ya nota”, *Milliyet*, 31.03.2012.

Yunanistan'ın, tarihinin en ağır ekonomik koşullarına rağmen silahlanmaya devam ettiği görüldü. Öyle ki, sadece 2010 yılı içerisinde 876 milyon Avroluk tutarı Fransa'dan olmak üzere, AB ülkelerinden 1 milyar Avroluk silah sistemleri satın almıştı.³¹

Son dönemlerde Türk-Yunan ilişkileri alanındaki en olumlu gelişmelerden biri, Yunan Kamu Düzeni Bakanlığı'nca NATO kuruluşu NAMSIA üzerinden yapılan yangın söndürme işlemi ihalesini içinde bir Türk firmasının bulunduğu grubun kazanmasıdır. Bu gelişmeyle Yunanistan'ın orman yangınlarını söndürmek üzere ihtiyacı olan 12 helikopterden 5'i Rusya'dan, 7'si de bir Türk firmasından kiralanacaktı. Bu ise ihale öncesinde Yunan kamuoyu tarafından açıkça belirtildiği üzere, pek de arzulanan bir gelişme değildi.³²

Yunanistan'ı Avro'da Tutabilecek Gelişme: YDP-PASOK-DIMAR Koalisyonu

Altın Şafak partisinin lideri Nikos Mihaloliakos, İstanbul'un fethini anma töreninde "Kalbimiz kraliçe şehirde (İstanbul)" diyerek, "Megali İdea"ya vurgu yaptı. Mihaloliakos'a yöneltilen "15 milyon Türk'e karşı artık sadece 3 bin Rum'un yaşadığı İstanbul'u talep etmek bugün gerçekçi olabilir mi?" sorusuna verilen cevap "Yahudiler asırlar sonra, 1948 yılında, atalarının topraklarında devlet kurmayı başardılar. 'Silahları yüklenerek Türkler ile savaşmamız gerekiyor' demiyorum, fakat asırlarca Helenizm'in Küçük Asya, Pontus ve Doğu Trakya'da var olduğunu unutmamalıyız!"³³, şeklindeydi. Buna karşılık, genel seçimlere bir hafta kala, yabancı düşmanlığını körükleyen aynı partiye (Altın Şafak) karşı 6 büyük şehirde (Selanik, Patras, Girit, Yanya, Dedeağaç gibi) binlerce kişinin katıldığı eş zamanlı gösteriler düzenlendi. Gösterilere ülkedeki mülteciler ve yabancı kökenli vatandaşlar da katıldı.³⁴

Yunanistan'da 17 Haziran 2012'de 40 gün sonra yapılan 2. Erken genel seçimin sonucu tüm dünya kamuoyu tarafından merak ve hatta endişe ile bekleniyordu. Özellikle son dönemdeki anketlerde oy oranı önemli ölçüde yükselen Syriza'nın Lideri Çıpras'ın, AB-IMF ortak reform paketini kabul etmeyeceklerini, ekonomik krizden AB'nin sorumlu olduğunu açıkça söylemesi bunda etkili olmuştu. Yunanistan'ı Avro, AB hatta Avrupa'nın dışında tutma seçenekleri bile düşünülmüştü. Ancak, "Yunanistan'ı Avrupa'nın dışına tekmeleyecek" bir mekanizma mevcut değildi. Üstelik seçim öncesinde Yunan halkının yaklaşık %80'i Avro bölgesinde kalmak istiyordu.³⁵

Yunan genel seçimleri öncesinde, Fransa'nın yeni Cumhurbaşkanı Sosyalist François Hollande, Yunan televizyonu Mega'ya "Yunanların egemenliğine saygı duyuyorum. Ancak Yunanistan, ekonomik toparlanmayla ilgili verdiği sözleri yerine getirmemesi halinde, Euro Bölgesi ülkeleri Yunanistan'ın bu para birimindeki varlığına son verebilir!" şeklinde sert bir uyarıda bulundu.³⁶

³¹ "Griechenland kaufte Waffen für eine Milliarde Euro", 07.03.2012, <http://derstandard.at/1330390668428/Griechenland-kaufte-Waffen-fuer-eine-Milliarde-Euro>

³² "Yunanistan'ın korktuğu başına geldi", 17.05.2012, <http://dunya.milliyet.com.tr/yunanistan-in-korktuğu-basina-geldi/dunya/dunyadetay/17.05.2012/1541446/default.htm>

³³ "Yahudiler İsrail'e döndü biz neden İstanbul'u almayalım", Milliyet, 9.06.2012.

³⁴ Taki Berberakis, "Yunanistan ırkçılara karşı tek ses: Faşizme geçit yok", Milliyet, 10.06.2012

³⁵ Rachel Donadio, Steven Erlanger, "As Greeks Head to Polls Again, a Fear That No One Will Win", 16.06.2012, http://www.nytimes.com/2012/06/17/world/europe/in-greece-fears-that-voting-wont-resolve-turmoil.html?_r=1&hp

³⁶ "Fransa'dan Yunanistan'a uyarı: Atılabilirsin", 14.06.2012, <http://www.cnnturk.com/2012/ekonomi/dunya/06/14/fransadan.yunanistana.uyari.atilabilirsin/665026.0/index.html>

17 Haziran 2012 genel seçimlerinin ardından AB, dünya finans çevresi ve muhtemelen Yunanistan rahat bir nefes alabildi. YDP %29,7, Syriza %26,9, PASOK %12,3 oy oranlarıyla sıralandılar. 4. Sırayı ise %6,9'la Altın Şafak aldı. Sıra değişmemiş, ancak YDP'nin Syriza dışında 2 ayrı parti ile hükümet kurma şansı yakalanmıştı. Her ne kadar Syriza iktidar olma şansı yakalayamasa da, lideri Çipras "Yunanistan şimdi pazarlık için çok daha iyi bir konumdadır ve bu kullanılmalıdır!" diyerek, AB ile reform paketi üzerinde yeni bir müzakere yapılması gerektiğinin altını çizdi.³⁷

Bu arada Batı Trakya'da 2'si Syriza 1'i PASOK'tan olmak üzere Türklerden de 3 milletvekili seçildi.³⁸

Seçimlerden önce YDP ile koalisyona razı olan PASOK, seçim sonrasında SYRİZA'nın da koalisyona girmesini istedi. Ancak Fransa Cumhurbaşkanı Hollande'nin PASOK Lideri Venizelos'u arayarak seçimlerden önceki sözünü hatırlatması üzerine, bu ısrardan vazgeçildi. Hollanda'ya laveten İtalyan Başbakan Mario Monti de telefonla Venizelos'u aramıştı. Bu gelişmeler üzerine *Kathimerini* gazetesi "Ülke biraz nefes aldı" şeklinde manşet atmıştı.³⁹

Yunanistan'da Yeni Demokrasi Partisi (YDP) Başkanı Andonis Samaras'ın başbakanlığında YDP-PASOK-DIMAR Koalisyon Hükümeti kuruldu. YDP'nin bakanları doğrudan siyasetler ve milletvekilleri iken, PASOK ve DIMAR milletvekillerinden bakan vermediler. Bunun yerine kendi teknokrat adayları bakan önererek, koalisyon protokolünü imzaladılar. Böylece muhafazakârlar yanında sosyalistler ve az sayıda demokratik sol kabinede yer almış oldu.⁴⁰

Dışişleri Bakanlığı görevi Dimitris Avramopoulos'a verildi. Avramopoulos, Türk-Yunan ilişkilerinin henüz iyileşmediği bir dönemde "deprem diplomasisi" tanımlamasını getiren "uzlaşmacı" biri olarak tanınmaktadır. 6 Mayıs seçimleri öncesinde var olan teknokrat Lukas Papadimos liderliğindeki ulusal birlik hükümetinde de Savunma Bakanı idi. Bu arada kabinede 2 de kadın bakan yer aldı.⁴¹

Öte yandan, Savunma Bakanlığına Türkiye ile ilişkilerde sertlik yanlısı olduğu ileri sürülen, hatta gazetecilik döneminde Bekaa'da PKK terör elebaşısı Abdullah Öcalan'la röportaj da yapan Panos Panayiotopoulos getirildi.⁴²

Samaras Hükümeti ve Engellerle Dolu Uzun İnce Bir Yol

Her ne kadar YDP seçimleri ilk sırada göğüsleyip, hükümet kurma görevini SYRİZA'ya bırakmayarak AB'yi ve dünya finans çevresini rahatlatmışsa da, bundan sonraki yolunun gül

³⁷ Markus Bernath, "Griechische Sozialisten zu Regierungsbeteiligung bereit", 18.06.2012, <http://derstandard.at/1339638245262/Nach-Parlamentwahlen-Griechische-Sozialisten-zu-Regierungsbeteiligung-bereit>

³⁸ İskeçe'den Syriza'nın adayı Hüseyin Zeybek, Gümülcine'de Syriza'dan Ayhan Karayusuf ile PASOK'un adayı Ahmet Hacıosman (4. kez) seçildiler. Bkz: "Yunanistan'da 3 Türk parlamentoda", 18.06.2012, <http://www.cnnturk.com/2012/dunya/06/18/yunanistanda.3.turk.parlamentoda/665472.0/index.html>

³⁹ Taki Berberakis, "Fransa'dan Yunan radikal soluna veto", Milliyet, 19.08.2012.

⁴⁰ Markus Bernath, "Antonis Samaras als Regierungschef Griechenlands vereidigt", 20.06.2012, <http://derstandard.at/1339638441856/Antonis-Samaras-als-Regierungschef-Griechenlands-vereidigt>

⁴¹ Taki Berberakis, "Deprem diplomasisinin mimarı kabineye girdi", Milliyet, 22.06.2012.

Ayrıca bkz: "Samaras stellt neue griechische Regierung vor", 21.06.2012, <http://derstandard.at/1339638558554/Handlungsfahig-Samaras-stellt-neue-griechische-Regierung-vor>

⁴² "Yunan Savunma Bakanı Öcalan'la görüşmüş", 22.06.2012, <http://www.ahaber.com.tr/Dunya/2012/06/22/yunan-savunma-bakani-ocalanla-gorusmus>

bahçesi olmayacağı da açıktır. Zira Yunanistan'ın AB ve IMF tarafından ısrarla uygulaması istenen bir reform paketi mevcuttur.

Paketin gerekçesi de, Yunanistan'ın iflastan kurtarılması için verilen krediler olup, yeni hükümet “yıllık bütçe açıklarını kapatma amacıyla 2013-2014 yılları için ek 11,7 milyar avroluk tasarruf önlemleri almakla yükümlü”dür. Bunun anlamı ise; memur ve emekli maaşlarında yeni kesintiler, hatta 150 bin civarındaki memurun kademeli olarak işsiz kalması demektir.⁴³

Yunanistan İstatistik Kurumu (ELSTAT)'na göre seçimlerden önceki son 12 ayda 327.496 kişi daha işini kaybetmiş olup, işsiz sayısı 1 milyon 120 bin 97'ye ulaşmıştır. İşsizlik oranının en yüksek olduğu kesim de 15-24 yaş genç nüfus grubu (%52,7) olurken, da her iki kişiden biri de uzun zamandır işsiz ve en az bir yıldır iş aramaktadır. Üniversite mezunları ve yüksek lisanslılar arasındaki işsizlik oranı da %15,7'dir.

En fazla işsizliğin görüldüğü bölge %28,5'la Batı Makedonya iken, en düşük olanı da %13,9'la Güney Ege'dir. 2012'nin ilk çeyreğinde çalışan sayısı önceki yılın aynı dönemine göre %10,7'lik düşüşle 3 milyon 837 bin 950 kişidir.⁴⁴

Son dönemlerde Avrupa ve ABD'nin bazı dev kuruluşları Yunanistan'dan ayrılmaya başladılar. Bunlardan Fransız marketler zinciri Carrefour, Yunanistan'daki ortağı Marinopoulos'a hisselerini satmış ve Yunanistan'dan ayrılmıştır. Sebebi ise Carrefour'un Yunanistan'daki satışlarında ilk çeyrekte %16'luk düşüştür.⁴⁵

Seçimlerden önce Yunanistan'ın bir diğer sorunu da bankalardan çekilen likiditenin olağanüstü artışı idi. “Avro'dan çıkılacağı” korkusu ile bankalara adeta hücum eden Yunan halkı, günlük kaçıışı 800 milyon avroya ulaşan bu mevduatın neredeyse yarıya yakını Türk bankalarına gönderiyordu.⁴⁶ Yunanistan'daki durumun vehametini açıklayan bir diğer veri de, ülkedeki kiliselerin imkânı olmayanlara yemek dağıtmaya başlamasıdır.⁴⁷

Başbakan Samaras'ın ilk icraatından birinin, Yunan halkını rahatlatmak maksadıyla AB ile yapacağı yeni pazarlık görüşmesinin olması beklenmektedir. Tasarruf paketinde yer alan 11,7 milyar avronun 2 yıldan 4 yıla (2013-2016) yayılması için ek süre talebinde bulunması beklenmektedir. Böylece vergi kaçakçılığının önlenmesi ve özelleştirmelerden beklenen ek gelirlerle bütçe açığının kapatılacağı hesaplanmaktadır.⁴⁸

⁴³ Markus Bernath, “Griechenland fordert mehr Zeit für Einsparungen”, 19.06.2012, <http://derstandard.at/1339638245262/Nach-Parlamentwahlen-Griechenland-fordert-mehr-Zeit-fuer-Einsparungen>. Ayrıca bkz: Taki Berberakis, “Atina'da hükümet krizinde mutlu son”, Milliyet, 21.06.2012.

⁴⁴ “Yunanistan'da işsizlik yüzde 22.6'yı buldu”, 14.06.2012, <http://www.cnnturk.com/2012/ekonomi/dunya/06/14/yunanistanda.issizlik.yuzde.22.6yi.buldu/665096.0/index.html>

⁴⁵ “Carrefour Yunanistan'ı terk etti!”, Milliyet, 16.06.2012.

⁴⁶ “Yunanistan'dan kaçan para Türk bankalarında”, 15.06.2012, <http://www.cnnturk.com/2012/ekonomi/genel/06/15/yunanistandan.kacan.para.turk.bankalarinda/665166.0/index.html>

⁴⁷ Güngör Uras, “Yunanistan günah keçisi”, Milliyet, 19.06.2012.

⁴⁸ Alkman Granitsas, Costas Paris, Matina Stevis, “Three Greek Parties Form Coalition”, 20.06.2012, http://online.wsj.com/article/SB10001424052702304898704577477911674918518.html?mod=WSJ_World_MI DDLENews. Ayrıca bkz: Markus Bernath, a.g.y.

Burada da Samaras'ın karşısına Almanya ve Şansölye Merkel çıkacaktır. Bu görüşmenin çetinliğine dikkat çeken bazı kötümser ekonomistler Yunanistan'ın ekonomik krizden avroda kaldıkça çıkamayacağını, hatta bu gidişatın avro sistemini dahi çökerteceğini ileri sürmektedirler. Bunlardan biri de “Felaket tellalı” şeklinde çağrılan ABD’li yatırımcı Marc Faber’dir. Faber, “Yunanistan krizini çözemeyen Almanya belki 3-5 yıl sonra avrodan çıkar”⁴⁹ diye yazmaktadır.

“Kriz Kâhini” diye bilinen bir diğer ekonomist Nouriel Roubini de, Samaras'ın koalisyon hükümetine 6-12 ay arasında ömür biçmektedir. Samaras'tan sonra yeni seçimlere gidileceğini ve Radikal Sol İttifak SYRİZA'nın kazanacağını ileri süren Roubini'ye göre, Yunanistan daha sonra avrodan da çıkacaktır.⁵⁰

Sonuç

17 Haziran 2012 genel seçimleri sonucunda kurulan YDP-PASOK-DIMAR'ın üçlü Samaras Koalisyon Hükümeti Yunan halkını 2cunta2 korkusundan kurtarmış gözükmektedir. Ancak bu hükümet de adeta iğneli fiçıya girmiş gibidir. Bu hükümet en azından AB'nin avro bölgesini ve hatta AB'nin siyasi birliğini kurtarmakta bir başlangıç olabilir. Bu zamanla daha net olarak görülebilecektir. Zira Yunanistan'a ilaveten İspanya ve İtalya gibi kriz içerisindeki diğer büyük ekonomilerin nasıl kurtulacağı, ya da kurtarılacağı henüz açıklık kazanamamıştır.

Bundan böyle Yunan halkının, AB üyeliğinden gelen “ulufe” ile iyice tembelleşip, Ağustos böceği gibi “siesta” yapıp, uzo muhabbeti ve tavernada tabak kırma lüksünden mahrum kalacağı anlaşılmaktadır. Nitekim bunun ilk uygulaması, Samaras'ın ilk kabine toplantısı sonunda tüm kabine üyelerinin maaşlarından %30 kesinti yapılacağını açıklanmasıyla anlaşıldı.⁵¹ Ancak, Roubini ve bazı ekonomistler Samaras hükümetinin kısa ömürlü olacağını, Yunanistan'ın ve kriz içerisindeki bazı AB ülkelerinin avro bölgesinden çıkacağını iddia etmektedirler.

Yunanistan'la 1999-2000 döneminde tesis edilen iyi komşuluk ilişkilerinin Samaras döneminde nasıl olacağı da bir diğer sorudur. Gayet olumlu bulunan Dışişleri bakanı Avramopoulos'a karşılık, Türkiye karşıtlığı bilinen Savunma Bakanı Panayiotopoulos için aynı şeyleri söyleyebilmek mümkün değildir. Hele de Türkiye'nin son yıllardaki “tek taraflı” iyi niyetli girişimlerine rağmen, beklenen olumlu karşılığı bulamadığı Panayiotopoulos'lu Yunanistan'ın, İsrail-GKRY desteği ile Türkiye'yi kuşatmak isteyebileceği radikal düşüncelerde kabarmalar olduğu söylenebilir. Yani yakın bir gelecekte Türk-Yunan ilişkilerinin gerilime kadar varan sıkıntılar yaşanabilir. 2000 yılında Yunanistan'la gerçekleştirilen “Ege'de Güven Artırıcı Önlemler” paketinin üzerinden 12 yıl geçmiş olmasına rağmen, Ege'de deniz sahalarının paylaşımı konusunda hiçbir ilerleme kaydedilememiştir. Üstelik benzer bir diğer çözümsüzlüğün yaşandığı Doğu Akdeniz'deki petrol-doğalgaz aramaları da, gerilimi tırmandırabilecek her türlü potansiyele sahiptir.

⁴⁹ Güngör Uras, a.g.y.

⁵⁰ Avro bölgesi'nin tekrar organize edilmesi gerektiğini söyleyen Roubini, Yunanistan'ın yanı sıra Portekiz, İtalya, İrlanda ve İspanya'nın Euro Bölgesi dışına çıkmasının gerektiğini, bunun herkesin yararına olacağını ileri sürmektedir. Bkz: “Roubini: Koalisyon kısa sürer, yeni seçimde euro gider”, *Milliyet*, 19.06.2012.

⁵¹ “Yunanistan'da maaşlardan yüzde 30 kesinti”, *Yeni Şafak*, 21.06.2012.